

De dief

Georges Darien

Vertaald uit het Frans door
Zsuzsó Pennings

Uitgeverij IJzer
Utrecht

Inhoudsopgave

9	Woord vooraf
15	Ochtendgloren
27	Het hart van een jongeling is een diep vat
37	Korte rekening maakt lange vriendschap
55	Het leven is geen lolletje
74	Waar holt hij naartoe?
91	Midden in de nacht
106	Waarin men onder andere verneemt wat er van voormalige notarissen terecht kan komen
124	Hoe men, zonder konijnen te fokken, aan vijftigduizend frank rente komt
139	Over enkele viervoeters en zekere tweevoeters
150	Reizen vormen de jeugd
166	Haren, baarden en pruiken
171	De idee marcheert
178	Verheugende en onaangename berichten
203	Avonturen van twee dieven, een lijk en een mooie vrouw
223	Waarin de ondeugd bijna beloond wordt
234	Wees in naam van de wet
244	Eindelijk alleen...
260	Machiavellistische manoeuvres en waar die toe leiden
270	Totaal onverwachte gebeurtenissen
284	Hier ziet men dat het vaak moeilijk is om woord te houden
297	Men ontkomt niet aan zijn lot
309	Goedendag, neef!
331	Blauwbaard en de zwarte domino
342	Men zal zeggen waarom...
350	Christus heeft gezegd: barmhartigheid voor de stervenden
362	Genoveva van Brabant

- 367 Berouw doet de zonde niet vergeten
379 Waarin men leert dat geld alleen niet gelukkig maakt
386 Als de vrouwen toch eens wisten hoe ze het aan moesten
pakken
390 Conclusie – provisorisch, zoals alle conclusies

*Nu zijn de dieven meestal niet
Beschaamd, bescheiden of verlegen*
La Fontaine

Londen, 1896

Ochtendgloren

Mijn ouders blijft niets anders meer over. Overal krijgen ze het te horen. Van alle kanten dringt men er bij hen op aan. Mevrouw Dubourg heeft mijn moeder te verstaan gegeven dat het de hoogste tijd is, en tante Augustine heeft mijn vader in bedekte termen gezegd waar het op stond.

‘Hoezo! Mensen in goeden doen, met uitstekende commerciële vooruitzichten en blakend van gezondheid, alleen blijven? Geen kinderen willen? Van een stelletje armoedzaaiers die als vogels op een tak leven en een onzekere toekomst hebben is dat is nog te begrijpen. Maar sakkerloot!... Al dat geld, het hele vermogen, waar gaat dat dan straks naartoe? Het goede voorbeeld voor het nageslacht, al die ervaring die aan goede handen moet worden toevertrouwd... Heus, jullie hebben een kind nodig – minstens één – denk er nog eens goed over na!’

De dokter bemoeide zich ermee: ‘Natuurlijk, jullie zijn nog jong, maar toch is het misschien niet verstandig om nog langer te wachten.’

Toen de pastoor: ‘Een van de eerste door God gegeven geboden... Hoe willen jullie dat verantwoorden? Jullie hebben echt een kind nodig.’

Goed dan, als iedereen het zo graag wil, krijgen ze er een.

En ze kregen er een.

‘Ik zal het nooit vergeten,’ zei later Aglaé de kokkin, ‘het was schitterend weer en de barometer stond op veranderlijk.’

Wat een voorspelling!

En als u het goed vindt slaan we nu een paar jaar over.

Wat zou u ervan zeggen als ik nu in schooluniform voor u verscheen? U zou zeggen dat mijn jasje te lang is en mijn broek te

kort, dat mijn pet me niet staat, mijn vingers onder de inkt zitten en ik eruitzie als een stuk onbenul.

Kan zijn. Maar wat niet zo makkelijk te zien is, ook voor volwassenen niet, is dat ik een modelleerling ben, het sieraad van mijn klas en de trots van mijn familie. Ieder jaar komen ze van ver om te zien hoe ik met groen papier gekroond wordt, één keer zelfs met goudpapier. Familie en aanverwanten worden voor die gebeurtenis opgetrommeld. Een grootse plechtigheid! Een imposante ceremonie. Een professorentoga brengt een Latijns betoog ter wereld en de kragenborduursels van een hoge ambtenaar stralen over een Franse rede. De vaders applaudisseren trots.

‘Dat is mijn kind! Ziet u hem? Nou, die is van mij!’

De moeders hebben tranen in hun ogen.

‘De lieverd. Wat moet hij hard gewerkt hebben. Ah, onderwijs is een schone zaak...’

De verwanten uit de provincie zijn opgewonden... Barbaarse hoeden, voor één dag uit hun mahoniehouten gevangenis ontsnapt, zetten hun veren op. Geklede jassen uit 1830 worden stijf van de roem. Honderd jaar oude paraplus strekken trots hun puntige stelen. Enorme sjaals deinen eerbiedig mee.

Onder de algehele bijval maak ik me zegevierend uit de voeten; het ijzerdraad van de kroon prikt in mijn voorhoofd en haalt de huid van mijn oren open. Ik heb een stapel boeken onder mijn arm, groene, gele, rode en blauwe met goud op snee. Een Indiaan zou in vreugdekreten uitbarsten, en ikzelf zou uit mijn dak kunnen gaan als ik niet zo verstandig was.

Maar ik ben verstandig. En juist daarom kan het me niets schelen of mijn jasje te lang is en ik er stom uitzie. Als ik een onnozelaar ben, dan wel zo een die men de ogen uitsteekt om hem beter te leren zingen. Het is toch niet mijn schuld dat mijn kleren belachelijk zijn, dat ze me nu optuigen als een burgergardist zoals ze me later, als ik academicus ben, een toga aan zullen trekken?

Want ik zal het ver brengen. Dat wordt me dagelijks voorspeld.
Sic itus ad astra.

Ik heb trouwens alle tijd. Ik ben pas vijftien.

‘Een mooie leeftijd,’ zegt mijn oom. ‘Een jongeman bijna, met de onschuld van een kind.’

Onschuld!... Mijn kindertijd? Daar kan ik me niets meer van herinneren. Mijn herinneringen schommelen op de golven, gege- seld door oorvijgen en doorweekt van vochtige kussen op meren van levertraan.

Hoe zou ik me nog iets kunnen herinneren? Ik was een klein wonderkind. Ik geloof dat ik al kon lezen voordat ik kon lopen. Ik kende heel veel boeken uit mijn hoofd. Ik luisterde als de grote mensen spraken. Ik was goed opgevoed...

Herinneringen? Zelfs nu nog lukt het me nauwelijks personen tot leven te wekken tegen het zwarte vlak dat diende als achter- grond voor mijn trieste eerste jaren. Ik stuur mijn herinneringen op reis en laat ze rondsuffelen in alle hoeken van ons Parijse huis of in de aangeharkte lanen van de tuin van ons buitenhuis. Een tuin waarin ik op mijn tenen moet lopen omdat het eigenlijk ver- boden terrein is – ik zou namelijk tegen takken aan kunnen lopen en bloemen uit kunnen rukken – waar bij de rozenstruiken bord- jes staan, de geraniums schouderbanden dragen en de violieren met baleinen in het gareel gehouden worden – in het gras en on- der de bomen van het landgoed van mijn grootvader, die eigenlijk het liefst zou zien dat ze mij de beuken lieten vaccineren en de boterbloemen lieten onthoofden...

Herinneringen? Zoals u wilt.

Mijn vader? Twee dingen weet ik nog van hem.

Op een zondag nam hij me mee naar een kermis in de voorstad. Nadat ik al verschillende keren zonder succes de met Reimse koe- ken, nuttig porselein en melancholieke konijntjes beladen raderen van fortuin had laten ronddraaien, werd hij boos.

‘Je zal zien dat Phanor het beter kan dan jij.’

Hij liet de hond tegen het rad op springen en het met zijn poot in beweging zetten. Phanor won de hoofdprijs, een reusachtige peperkoek.

‘Omdat hij hem gewonnen heeft, mag hij hem ook opeten,’ zei mijn vader.

Hij legde de peperkoek in het gras en de hond begon er braaf

maar zonder veel animo van te eten. Mannen in werkkleding achter ons mopperden: ‘Wat een schande,’ zeiden ze, ‘om die koek aan een hond te geven terwijl een boel kinderen er wel een stuk van zouden lusten.

Mijn vader zei niets, maar toen we verder gingen hoorde ik hem tegen mijn moeder zeggen: ‘Weet je, dat zijn allemaal souteneurs.’ Toen ik vroeg wat dat waren, souteneurs, kreeg ik geen antwoord. Toen dacht ik dat souteneurs mensen waren die veel van kinderen hielden.

Later heeft mijn vader me een veel groter plezier gedaan. Hij heeft me Gambetta laten zien. Dat was in het Paleis van Versailles, waar toen de Nationale Vergadering bijeenkwam. De zitting was al begonnen toen wij binnen kwamen. Een met een wit vest gepantserde kale heer stond op het podium. Hij zei dat maïs heel slecht was voor paarden. Ik nam aan dat het Gambetta was.

Mijn vader werd heel boos. Hoezo herkende ik Gambetta niet, die was nog wel zo goed van anderen te onderscheiden! Had men mij niet duizendmaal verteld dat hij zich een oog had uitgestoken omdat zijn ouders hem niet van het jezuïetencollege wilden halen? Inderdaad, dat was me wel duizendmaal verteld. Zo weet ik nu dat een zoon het recht heeft zijn ouders niet te gehoorzamen wanneer ze hem naar de jezuïeten willen sturen, maar dat hij hen blindelings moet gehoorzamen als ze hem ergens anders opsluiten.

‘Ach, wat ben je toch dom! Hebben we dan voor niets het portret van die grote staatsman in je kamer opgehangen? Ik wed dat je er niet eens naar kijkt voor je gaat slapen... In ieder geval heb je geen geheugen voor gezichten. Hoeveel ogen heeft de afgevaardigde die op het podium staat, een of twee?’

Ik weet het niet, ik weet het niet, ik geloof drie. Ik zie overall ogen. Nu zie ik hem heel goed, maar daarnet kon ik niets zien, toen was ik verblind. Ik was ook zo opgewonden toen we die verheven hal van de tempel van de wet betraden. Ik ben nog steeds opgewonden. Bovendien dacht ik dat Gambetta niet van het podium af zou komen, dat hij de hele tijd zou blijven spreken en dat de anderen er slechts waren om naar hem te luisteren.

Mijn vader wilde de mensen naast ons een en ander verklaren, maar die glimlachten toegeefflijk en wendden zich medelijdend af.

‘Ik begrijp echt niet hoe hij zich zo heeft kunnen vergissen... Hij wint altijd de eerste prijs voor geschiedenis en minister Thiers zou hij op een kilometer afstand herkennen...’

Toen keerde hij zich naar mij.

‘Daar is Gambetta! Kijk, daar, daar!’

Ja, dat is hem, natuurlijk. Ik herken zijn oog, nou ja, de plaats van zijn oog. Daar in de eerste bank – de bank van de afgevaardigden, zegt een buurman die er verstand van heeft – ver achterovergeleund, bijna horizontaal, zijn handen in zijn zakken, zijn das helemaal scheef. En de hele middag doet hij zijn mond niet open, niet één keer. Hij beperkt zich tot snuiven. Niettemin een zeer interessante zitting, men discussieert over de kwaliteit van het veevoer – stro, hooi, klaver, haver, zemelen, zemelmeel.

‘Jammer dat hij niet gesproken heeft,’ zei ik bij het verlaten van de zaal tegen mijn vader.

‘Spreken is zilver, zwijgen is goud,’ antwoordde hij met een stem waaruit ik opmaakte dat hij me mijn blunder nog steeds niet vergeven had. ‘Ik had je ook niet beloofd dat je Gambetta zou horen, daar heb ik geen zeggenschap over. Ik had je beloofd dat je hem zou zien. En je hebt hem gezien. Je had toch zeker geen wonder verwacht?’

Ik? Helemaal niet. Ik had natuurlijk niet verwacht dat ik de tribuun zijn loden oog in een glas suikerwater zou zien schoonspoelen of dat hij het tegen het plafond zou werpen om het in een lepel weer op te vangen. Ik weet dat hij daarvoor veel te netjes is opgevoed.

‘Moge zijn voorbeeld je tot lering strekken!’ ging mijn vader verder. ‘Met spaarzaamheid en een rechtenstudie kan men het tegenwoordig ver brengen. Het is aan jou om dezelfde hoogte te bereiken als hij.’

Ik denk dat ik bang zou zijn in een luchtballon. Bovendien was ik erg teleurgesteld, hoewel ik dat voor me hield. De Gambetta die ik had gezien was absoluut niet de man die ik gehoopt had te zien. Ik kan me zijn gezicht niet eens meer herinneren. En als

het – en profil – niet mijn vakantieslaap bewaakte, zou ik morgen al niet meer weten hoe zijn neus eruitziet. Kan ik echt geen gezichten onthouden, zoals mijn vader beweert? Dat kan ik wel, althans zo nu en dan. En ik zweer u dat ik de kale meneer met het witte vest die aan het woord was toen wij binnenkwamen, beslist niet vergeten ben. Zijn trekken staan voor altijd in mijn geheugen gegrift. Als ik me onder moeilijke omstandigheden een staatsman wil voorstellen, zijn het zijn gezicht, zijn vest en zijn houding die ik voor me zie. Ondanks mijn vader, wiens bewondering zeker terecht was, symboliseren noch Gambetta, noch Thiers voor mij de noodzakelijke regering van een vrij, maar door wetten geregeerd volk. Het is die heer wiens naam ik niet ken en die in laatste instantie de maïs plechtig veroordeelde in naam van de hele cavalerie.

Aan mijn moeder heb ik drie herinneringen.

Toen ik nog heel klein was zat ik een keer bij haar op schoot toen iemand haar kwam vertellen dat een door een klant getekende wissel niet was uitbetaald. Ze zette me zo bruusk op de grond dat ik viel en mijn pols verstuikte.

Eens heeft ze me beloond omdat ik tegen een oude bedelaar die aan het hek om een aalmoes kwam vragen, zei: ‘Zou je niet liever gaan werken, lulak?’

‘Heel goed, mijn kind,’ zei ze toen. Arbeid is de enige remedie tegen armoede en voorkomt slecht gedrag. Wie werkt denkt er niet aan anderen kwaad te doen.’

En toen gaf ze me een klein geweer waarmee je prachtig op vogels kon schieten.

Een andere keer heeft ze me gestraft omdat ik altijd vroeg waarheen de wegen voerden die we op onze wandelingen kruisten. Inmiddels heb ik ingezien dat mijn moeder gelijk had. Het is ronduit belachelijk om te vragen waarheen de wegen voeren, ze voeren altijd naar waar je gaat.

Mijn grootvader – een voormalige advocaat met een mond zonder lippen en een spottende blik – zegt altijd dat de wet dwingend is.

‘De wet is dwingend.’